

Nd.

327. Frumvarp til laga

[154. mál]

um Stofnlánadeild verzlunarfyrirtækja (verzlunarlánasjóð).

(Lagt fyrir Alþingi á 86. löggjafarþingi, 1965—66.)

1. gr.

Bankaráði Verzlunarbanka Íslands hf. skal heimilt, að fengnu samþykki fundar hluthafa, að stofna sérstaka deild við bankann, er nefnist Stofnlánadeild verzlunarfyrirtækja (verzlunarlánasjóður).

Tilgangur stofnlánadeildarinnar er að styðja verzlun landsmanna með hagkvæmum stofnlánnum, eins og nánar segir í 4. gr. laga þessara.

2. gr.

Stofnlánadeildin er sjálfstæð deild í bankanum, með sérstakri fjáraþbyrgð, er bundin sé við eignir hennar. Fjárreiðum stofnlánadeildarinnar skal haldið algerlega aðgreindum frá fjárreiðum annarra deilda bankans, og hefur deildin sérstakt bókhald.

Bankaráð Verzlunarbanka Íslands hf. hefur á hendi stjórn stofnlánadeildarinnar. Ákveður bankaráðið allar lánveitingar deildarinnar, að fengnum tillögum bankastjóra. Um starfsemi stofnlánadeildarinnar gilda almenn ákvæði laga um Verzlunarbanka Íslands hf., eftir því sem við getur átt.

3. gr.

Stofnfé stofnlánadeildarinnar er árlegt framlag frá Verzlunarbanka Íslands hf. samkvæmt ákvörðun aðalfundar ár hvert, og skal það ekki vera lægra en tvær milljónir króna árlega fyrstu fimm árin, sem stofnlánadeildin starfar.

Önnur fjáröflun stofnlánadeildarinnar er sem hér segir:

1. Fé, sem fengið er með útgáfu vaxtabréfa, að fengnu samþykki Seðlabankans.
2. Vextir.
3. Fé, sem fengið kann að vera að láni til endurlána.

4. gr.

Stofnlánadeild verzlunarfyrirtækja veiti stofnlán sem hér segir:

1. Til öflunar búnaðar og áhalda fyrir verzlunarfyrirtæki.
2. Til byggingar verzlunar- og skrifstofuhúsnæðis, svo og til meiri háttar endurbóta á slíku húsnæði. Heimilt er, ef sérstakar ástæður mæla með að mati sjóðs-stjórnar, að veita verzlunarfyrirtækjum lán til kaupa á verzlunar- og skrifstofuhúsnæði.

5. gr.

Fjárhæð lána má nema allt að fimmtíu af hundraði af kostnaðarverði, enda sé það eigi að dómi stjórnar stofnlánadeildar hærra en eðlilegt má teljast samkvæmt verðlagi á þeim tíma, er í framkvæmdir var ráðizt.

Byggingar, búnaður og áhöld skulu metin til lántöku á kostnað lánbeiðanda, eftir því sem nánar verður kveðið á um í reglugerð. Setja má og ákvæði í reglugerð um kannanir af hendi sérfróðra manna, sem stjórn stofnlánadeildarinnar getur óskað eftir í sambandi við umsóknir um lán. Má mæla þar svo fyrir, að slíkar kannanir fari fram á kostnað lánbeiðanda.

6. gr.

Lán má veita úr stofnlánadeildinni gegn öruggu veði í þeim byggingum, sem lánað er til, ásamt tilheyrandi lóð og lóðarréttindum, svo og váttryggingarverði þeirra, eða öðrum fullgildum fasteignaveðum.

Í reglugerð skal setja nánari ákvæði um veðtryggingar, þ. á m. um váttryggingu á veðbundnum eignum, viðhaldi þeirra o. fl. Í reglugerð er heimilt að setja ákvæði um verðtryggingu lánsfjár í samræmi við lánavísitölu, enda liggja fyrir almenn lög-gjöf, sem heimili slíka verðtryggingu.

7. gr.

Lánstími má eigi vera lengri en 12 ár.

Lán til kaupa áhalda skal þó eigi vera lengri en 5 ár, nema sérstakar ástæður mæli með, að dómi stofnlánadeildarinnar.

Lánin skulu endurgreidd með jöfnum afborgunum.

8. gr.

Stjórn stofnlánadeildarinnar ákveður, að fengnu samþykki stjórnar Seðlabankans, vexti af lánum, sem veitt eru úr stofnlánadeild. Mega þeir vera breytilegir í tilteknu hlutfalli við almenna útlánavexti banka og sparisjóða.

9. gr.

Í reglugerð skal setja ákvæði um umsóknir úr sjóðnum og hver gögn fylgja skuli umsókn.

10. gr.

Nú verða eignaskipti að eign, sem veðsett er stofnlánadeildinni, og er stjórn hennar þá heimilt að heimta lán endurgreitt að nokkru eða öllu. Skykt skal seljanda og kaupanda að tilkynna stjórn stofnlánadeildarinnar eignaskiptin.

11. gr.

Nú er lán úr stofnlánadeildinni eigi greitt á réttum eindaga eða veðið gengur svo úr sér eða rýrnar að verðgildi, að það er eigi svo tryggt sem verða skal að dómi stjórnar stofnlánadeildarinnar, eða nýr eigandi tekst eigi á hendur ábyrgð á láninu, og er stjórn stofnlánadeildar þá heimilt að heimta eftirstöðvar láns goldnar þegar í stað án uppsagnar.

12. gr.

Nú er veð selt á nauðungarupphóði eða við gjaldþrotaskipti, og ber upphóðshaldara þá að geta þess í upphóðsgerðinni, að eignin sé veðsett stofnlánadeildinni, og skal stjórn hennar gert viðvart svo tímanlega, að hún geti falið fulltrúa sínum að vera viðstaddur upphóð.

13. gr.

Setja skal í reglugerð nánari ákvæði um starfsemi stofnlánadeildarinnar.

14. gr.

Lög þessi taka gildi þegar í stað, og skal starfsemi deildarinnar hefjast á þeim tíma, er segir í reglugerð.

Athugasemdir við lagafrumvarp þetta.

Stofnlánadeildir hafa svo sem kunnugt er starfað um alllangt árabil í þágu höfuðatvinnuveganna, landbúnaðar, sbr. nú lög nr. 75/1962, svo sem þeim er breytt með lögum nr. 31/1964, sjávarútvegs, sbr. nú lög nr. 41/1964, svo og lög nr. 58/1957, 30/1953 og 48/1961, og iðnaðar, sbr. nú lög nr. 45/1963.

Meðal forvígismanna verzlunarsamtaka hér á landi hefur um árabil verið uppi sú skoðun, að brýn þörf sé á að koma á fót stofnlánadeild í þágu verzlunarreksturs landsmanna. Eiga hér við svipuð rök og þau, sem ráðið hafa stofnun lánadeilda til hagsbóta fyrir atvinnugreinar þær, sem nefndar voru. Stofnkostnaður við að koma upp verzlunarfyrirtækjum er orðinn geysimikill. Er mikil þörf á auknu fjárhagslegu liðsinni í þessu efni, ekki sízt við unga og framtakssama menn, sem hyggjast koma á fót fyrirtækjum. Þjóðhagslega séð er slíkt liðsinni mikilvægt, því að aukin samkeppni er vissulega veigamikil úrræði til eðlilegrar ákvörðunar á vöruverði og verðlagi ýmis konar þjónustu.

Óskir kaupsýslumanna um, að koma á fót stofnlánadeild hafa einkum verið ræddar á aðalfundum Verzlunarbanka Íslands hf., og vænta verzlunarmenn forystu frá bankanum um að koma þessu máli fram. Á aðalfundum bankans síðustu árin hafa verið gerðar samþykktir um þetta mál, og lýsa þær og umræður um málið miklum áhuga hjá verzlunarmönnum á þessu nauðsynjamáli. Á aðalfundi bankans 1964 var gerð svofelld ályktun:

„Aðalfundur Verzlunarbanka Íslands hf., haldinn 4. apríl 1964, samþykkir að fela stjórn bankans að vinna að undirbúningi að því, að komið verði á fót stofnlánadeild við bankann“.

Þá hafa einstök félög kaupsýslumanna og samtök þeirra, lýst eindregnu fylgi sínu við málið.

Það frumvarp, sem hér liggur fyrir, er að mestu sniðið eftir lögum hér á landi um stofnlánasjóði eða stofnlánadeildir, og er helzta fyrirmyndin lögum um Iðnlánasjóð nr. 45/1963. Hér er samt sá veigamikli munur, að ekki er óskað ríkisábyrgðar eða neins konar fjárhagslegrar fyrirgreiðslu ríkisvalds. Stofnlánadeildin er hugsuð sem sjálfstæð deild í Verzlunarbanka Íslands hf., með sjálfstæða fjárábyrgð, sérstakar fjárreiður og sjálfstætt bókhald. Tengslin við bankann eru allt að einu skýr. Stjórn bankans er jafnframt stjórn stofnlánadeildarinnar og tekur ákvarðanir um lán úr deildinni. Stofnlánadeildin verður til húsa í bankanum og nýtur fyrirgreiðslu bankans í hvívetna.

Leitast verður við að finna stofnlánadeildinni öruggan fjárgrundvöll. Kemur þar bæði til framlag Verzlunarbanka Íslands hf., svo og fé, sem fengið verður með sölu vaxtabréfa, og enn fremur lán, sbr. 3. gr. frv.

Um tilgang sjóðsins og almenna starfsemi hans er ekki ástæða til að fjölyrða. Þar er að meginstefnu til um sams konar ákvæði að ræða sem í lögum nr. 45/1963 um Iðnlánasjóð. Gert er þó ráð fyrir í þessu frv., að einstökum atriðum, sem þar eru lögfest, verði fremur skipað með reglugerð.

Tekið skal fram, að orðið verzlunarhúsnæði í 4. gr. 2. tölulið frumvarpsins tekur m. a. til geymsluhúsnæðis verzlana og sýningarhúsrýmis í þágu verzlunarfyrirtækja.